Spår av idealitet: HEMMAKÄNSLA

SPÅR AV IDEALITET

Arbetsmaterial för processledare

Hemmakänsla · Träff 1–3

ideellt forum i Svenska kyrkan

ideelltforum.se/spar-av-idealitet/hemmakansla

Nio spår av idealitet

Att få göra skillnad gör skillnad. När människor får möjlighet till ideellt engagemang händer något med hela församlingen. Det lämnar spår. Spår av idealitet.

Spår av idealitet är en arbetsmodell för att fördjupa delaktighet och engagemang i församlingslivet. Det här materialet gäller spåret Hemmakänsla. Alla spår finns på ideelltforum.se/spar-av-idealitet.

SPÅR AV IDEALITET

Hemmakänsla

Om spåret och arbetsmaterialet

I en församling med hemmakänsla känner många tillhörighet och utvecklas i tro, liv och ansvar.

I en församling med hemmakänsla har flera nyckel och tar egna initiativ, precis som i ett gott hem. Möten sker på djupet vid kyrkans många olika bord: köksbordet i förberedelserna, kaffebordet efter gudstjänsten, pysselbordet i verksamhet för flera åldrar, nattvardsbordet i gudstjänsten.

Precis som i ett gott hem tar många ansvar tillsammans. Alla har tillgång till skåp och lådor och kan berätta historien om flera av de saker som finns i församlingens rum. I en församling med hemmakänsla är det många som förvaltar traditionerna, för dem vidare och berättar berättelser om människorna som rör sig här.

Precis som i ett gott hem är det tryggt att ta med nya personer till gemenskapen. Hemmakänslan gör att många känner ett värdskap och kan välkomna och introducera nya.

I ett välkomnande hem ryms många. Alla får utrymme i sin roll med de gåvor som givits var och en. Det kan vara praktiska uppgifter i gudstjänsten eller vardagens verksamheter. Det kan vara att leda olika typer av samtal om tro och liv, och det kan vara att fira gudstjänst tillsammans, att be för och med varandra.

Om arbetsmaterialet

Materialet är tänkt att användas i en församling som valt att jobba med Spår av idealitet. Upplägget är fördelat över tre träffar. Utöver dessa finns förslag på uppgifter som församlingen och processledaren kan göra före och efter respektive träff.

Upplägget och val av metoder har gjorts med syfte att det ska fungera utmärkt för en församling att genomföra precis som det står. Ibland kan lokala förutsättningar eller hur processen utvecklar sig göra att upplägget behöver anpassas vad gäller tid och innehåll. Känn dig fri att i så fall använda materialet så att det passar era förutsättningar. Det finns också en metodbank att nyttja med alternativa övningar till de som finns presenterade i materialet.

I materialet används en metod för processarbete kallad NÖHRA. Det är en akronym för orden Nuläge, Önskvärt läge, Hinder, Resurser och Aktivitet. Innan arbetet med NÖHRA kommer igång hålls en första träff med uppstart av processen samt introduktion till ämnet Idealitet i

svenska kyrkan samt det valda spåret. Mer om den metoden NÖHRA finns att läsa i separat pdf.

Det är alltid att föredra att vara minst två personer som processleder. Ibland är det inte möjligt och då går det att anpassa efter de förutsättningarna. I materialet används för enkelhetens skull begreppet processledaren, även fast önskvärt läge är att de är minst två.

Innehållet i materialet är fördelat över de tre träffarna på följande sätt.

Upplägg för de tre träffarna

TRÄFF 1

Uppstart och introduktion (en halv till en dag)

- Uppstart av processen
- Idealitet i Svenska kyrkan – introduktion och gemensam reflektion kring några centrala teman och begrepp
- Introduktion till det valda spåret – Hemmakänsla

TRÄFF 2

Processarbete enligt NÖHRA (en hel dag)

- Nuläge
- Önskvärt läge
- Hinder
- Resurser

TRÄFF 3

Fortsatt processarbete enligt NÖHRA (en hel dag)

- Aktivitet

Material om Hemmakänsla

LÄNK

NÖHRA

ideellforum.se/spar-av-idealitet/nohra

FILM

En film om medarbetarskap

youtu.be/Ys28xwtkauo

PODD

En podd om Idealitet och forskning

ideellkyrka.libsyn.com/idealitet-och-forskning

PDF

Sång – Delta med våra gåvor

ideellforum.se

FILM

En film om idealitetens teologi

youtu.be/CJJSocZ68Mk

PODD

En podd om Idealitetens historia i Svenska kyrkan

ideellkyrka.libsyn.com/idealitetens-historia-i-svenska-kyrkan

LÄNK

Spårens teologi

ideellforum.se/spar-av-idealitet/sparens-teologi

SPÅR AV IDEALITET · HEMMAKÄNSLA

Träff 1

Uppstart av processen och introduktion till idealitet i Svenska kyrkan

- Uppstart av processen
- Idealitet i Svenska kyrkan – introduktion och gemensam reflektion kring några centrala teman och begrepp
- Introduktion till det valda spåret – Hemmakänsla

Förberedelser för processledaren

Innan första träffen i Spår av idealitet finns det några saker som processledaren behöver förbereda och säkerställa. En viktig del av förberedelserna sker redan i uppdragsdialogen med församlingen. Syftet med en uppdragsdialog är att komma fram till en gemensam förståelse och en överenskommelse kring vad det är ni vill åstadkomma med Spår av idealitet. Men det finns även andra saker att tänka på.

Här följer några checklistor för uppdragsdialogen samt de övriga förberedelserna. Checklistorna är inte fullständiga och allt som står i dem behöver kanske inte göras i alla sammanhang. Var klok och anpassa efter de rådande förutsättningarna.

Checklista Uppdragsdialog

- [ ] Boka in ett möte för Uppdragsdialog med kyrkoherden där ni går igenom nedanstående punkter. Syftet är att komma fram till en gemensam förståelse och en överenskommelse kring vad det är ni vill åstadkomma med Spår av idealitet. Ska flera än kyrkoherden vara med på mötet?
- [ ] Samtala om varför församlingen valt att jobba med Spår av idealitet. Vad vill de ska hända? Hur relaterar det till det som står i församlingsinstruktionen? Formulera tillsammans med församlingen ett syfte för de tre träffarna.
- [ ] En viktig del är att vara överens om förhållandet mellan processledarens roll och den roll som församlingen (exempelvis kyrkoherden eller en arbetsgrupp?) har som processägare. Vem ansvarar för vad och vilka förväntningar finns på varandra? Varför har de kontaktat just dig/er?
- [ ] Samtala om vilka som är tänkta att vara med i processen. Ideella, anställda, förtroendevalda medarbetare? Ungdomar, äldre? Personer med speciella förutsättningar och behov? Motivera och koppla till syftet med träffarna.
- [ ] Gör klart kring frågor om ekonomi och eventuell ersättning för processledningen.
- [ ] Gå i förväg igenom materialet för de tre träffarna och gör ett utkast för upplägget. Gå tillsammans igenom materialet vid mötet och var beredd att justera det efter församlingens specifika behov och önskemål. Ska det skickas ut i förväg till kyrkoherden?
- [ ] Kom överens med församlingen om hur mycket jobb som kan utföras av dem mellan träffarna.
- [ ] Be församlingen utse någon eller några som är ansvariga för dokumentation och att och tillsammans med processledaren göra ett minnesspår vid varje tillfälle.
- [ ] Stäm av praktiska frågor som när och var ni ska ha träffarna. Vilka datum och tider är det som gäller? Är lokalerna ändamålsenliga? Finns utrustning för ljud och bild? Finns utrymme att jobba i mindre grupper? Finns det ytor att sätta upp blädderblocksblad på väggarna? Hur gör ni med fika och mat? Med mera.
- [ ] Sök kunskap om hur nuläget är i församlingen. Det finns nästan alltid saker och förutsättningar som processledaren bör känna till för att på bästa sätt kunna anpassa processen så att det blir så bra som möjligt för församlingen.

Checklista övriga förberedelser för processledaren

- [ ] Om du inte varit i lokalerna är det värdefullt att vara i mycket god tid för att bekanta dig med dem på plats. Ett alternativ kan vara att ha mötet kring uppdragsdialogen i lokalerna.
- [ ] Gå igenom materialet och detaljplanera träff 1 genom att:
  - välja metoder och övningar
  - bestämma vem som gör vad
  - gör en uppskattning om hur mycket tid varje moment kan ta
  - bestämma hur lokalerna ska vara möblerade
- [ ] Var mentalt beredd att ändra på det mesta av detaljplaneringen utifrån det som händer i rummet och gruppens behov för stunden! Stäm löpande av med din processledarkollega och kyrkoherden.
- [ ] Bestäm om ni väljer att deltagarna ska lyssna på poddavsnittet om Idealitetens historia i Svenska kyrkan i förväg. Meddela församlingen att de bör skicka ut det till deltagarna i god tid innan första träffen, med uppmaning att lyssna på det.

Förberedelser för församlingen

- [ ] Formulera syfte för satsningen på Spår av idealitet, se ovan.
- [ ] Utse ansvariga för dokumentation och minnesspår, se ovan.
- [ ] Fundera över vilka som ska bjudas in att vara med vid träffarna kring Spår av idealitet. Se ovan.
  - Hur många?
  - Den som vill?
  - God representativitet från församlingslivet?

Ju flera som är med och som finns representerade i processen desto flera känner delaktighet och medägarskap i de aktiviteter som församlingen beslutar att gå vidare med.

- [ ] Skicka ut poddavsnittet Idealitetens historia i Svenska kyrkan till deltagarna i förväg, med en uppmaning att de ska ha lyssnat på det i förväg.

Upplägg träff 1

Inledning

Tänk på att ge gott om tid för det som handlar om uppstart av processen nedan. Det gäller hela innehållet fram till Idealitet i Svenska kyrkan. Den tid som läggs på uppstarten av en process är väl använd tid!

Om det finns tid kan processledaren med fördel hälsa på alla deltagare allt eftersom de kommer. Drop-in fika kanske …

Välkommen
Någon från församlingen hälsar välkommen. Förslagsvis den eller de som har rollen som processägare. Processledaren bör inte var den som hälsar välkommen!

Tankar för dagen – andakt

- Bibeltext – till exempel Apostlagärningarna[1] 2:46[2]
- Sång - Delta med våra gåvor[3]
- Bön

Presentation
Processledaren presenterar sig och det sammanhang hen kommer ifrån.

Är det relativt få deltagare kan var och en få presentera sig med namn och vilken roll och uppgift de har i församlingen. Är det (för) många kan processledaren göra presentationen genom handuppräckning med frågan om vilka som är ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare. Finns det någon ytterligare kategori?

Övning – Incheckning

Så här gör du:

1. Låt gruppen enskilt fundera på incheckningsfrågan
2. Använd sedan Mentimeter eller Microsoft forms och låt deltagarna skriva in vad de tänker och gå sedan igenom svaren tillsammans med gruppen.

Om du inte använder Mentimeter fungerar det med post-it lappar. Deltagarna skriver och går sedan fram och sätter sin lapp på blädderblocksblad. Processledaren läser upp dem.

Fråga att samtala om

- Det här vill jag bidra med idag.

Vad är Spår av idealitet?

Även fast fokus på det valda spåret ligger på träff två och tre är det viktigt att redan i början presentera vad spår av idealitet är för något. Använda gärna den information som finns på ideellt forums hemsida[4]. Berätta vilket spår de valt och läs berättelsen till just det spåret. Avsluta med bilden av de nio spåren och låt deltagarna samtala i bikupa enligt frågorna nedan.

Samtalsfrågor till bikupa

- Vad tänker du och vilka känslor väcks när du ser de ord som används för de nio spåren?
- Vad tänker du kring att församlingen vill utveckla just det spår som ni valt?

Uppstart av processen – MARS eller SURÖ

En viktig del i uppstarten av varje grupprocess är att tydliggöra syftet med varför vi ses, vilka ramar och spelregler som gäller samt vilka roller och förväntningar som finns. Det finns olika sätt att benämna dessa delar och vi har tagit med två varianter här. Välj vilken akronym ni vill använda av MARS eller SURÖ.

Målsättning
Agenda
Roller
Spelregler

Syfte
Upplägg
Roller
Överenskommelser

Se separat dokument om MARS eller SURÖ.

Målsättning eller Syfte
Om det finns ett formulerat syfte enligt förslaget under förberedelser läser ni igenom det tillsammans, antingen på PowerPoint eller på ett förberett blädderblocksblad. Deltagarna pratar några minuter om det två och två. Stäm av i storgrupp och det finns några frågor eller förslag på justeringar till syftesformuleringen. Gör eventuella ändringar och bekräfta sedan syftet genom att fråga deltagarna i storgrupp.

Om processledaren inte i förväg formulerat ett förslag på syfte tillsammans med församlingen bör hen ha ett eget förslag förberett.

Agenda eller Upplägg
Gå igenom innehåll och tider för dagen. Öppna upp för frågor eller synpunkter.

Roller
Gå igenom vilka roller som finns och vad de som förväntas av respektive roll.

- **Processledaren** – ansvarar för att leda församlingen i processen kring Spår av idealitet. Ser till att innehållet i dagarna driver det formulerade syftet, att tidsramarna hålls och att spelreglerna hålls. Stämmer löpande av det med processägaren.
- **Processägare** – församlingen, eventuellt genom kyrkoherden eller en speciell arbetsgrupp. Samtala om vad det innebär att församlingen äger processen. Lyft specifikt vad det innebär att det INTE är processledaren som äger och ansvar för processen.
- **Deltagarna** – samtala om vad som förväntas av rollen som deltagare.
- Andra speciella roller som kan finnas:
    - Ansvarig för dokumentation och minnesspår. Stäm av om det ok för alla att vara med på bild.
    - Ansvarig för att hålla kolla på tid och att det finns tillräckligt med pauser.
    - Ansvarig för fika och mat

Spelregler eller Överenskommelser
Låt deltagarna ta fram ett antal spelregler eller överenskommelser som ska gälla för att dagarna ska bli så bra som möjligt. Spelregler som bidrar till det ni vill åstadkomma under dagarna.

- Ställ frågan direkt i storgrupp eller låt dem först prata några minuter två och två.
- Skriv upp förslagen på ett blädderblocksblad.
- Fråga om det finns några speciella förutsättningar bland de som är närvarande som ska tas hänsyn till.
- Ställ frågan om det finns ytterligare förslag.
- När det är ”nog med förslag” ställs frågan om alla är överens om spelreglerna. Det är viktigt att det är deltagarna som sätter spelreglerna och att de upplever att det är deras överenskommelse.

Som processledare kan det vara bra att ha några tankar kring spelregler som är speciellt viktiga. Om deltagarna inte föreslår någon av dem kan processledaren i slutet ställa en fråga till gruppen om det är okej att också ta med de spelregler som processledaren föreslår.

Parkeringslista

Det är bra att ha en parkeringslista där viktiga frågor som kommer upp, men som inte passar att ta just i den stunden, skrivs ner. Förbered ett blädderblocksblad för parkeringslistan. Processledaren ansvarar för att det som finns på parkeringslistan tas upp senare. Se förberedelser för träff två och tre.

Förväntningar och farhågor

För att få ytterligare kännedom om var deltagarna befinner sig kopplat till processen och det valda spåret är det klokt låta dem få dela sina förväntningar och farhågor. Stäm av dem gentemot det planerade innehållet och upplägget. Var beredd att vid behov justera det planerats.

Övning

- Låt deltagarna skriva på post-it-lappar vilka förväntningar respektive farhågor de har gällande arbetet med Spår av idealitet.
- Deltagarna går fram och fäster lapparna på två olika bläddерblocksblad.
- Processledaren läser upp vad som står på lapparna och ger en kommentar till hur det som skrivits relaterar till det planerade upplägget.

Idealitet i Svenska kyrkan

Oavsett vilket spår församlingen har valt att fokusera på finns det några mera generella teman och begrepp gällande idealitet i Svenska kyrkan som är viktiga att ha med sig in i den processen. Det handlar både om att säkerställa en viss nivå av kunskap men framför allt att få reflektera tillsammans kring de olika delarna, för att så långt som möjligt uppnå en gemensam förståelse kring begreppen.

Temana och begreppen är härledda ur följande frågeställningar - Hur har det ideella engagemanget sett ut genom Svenska kyrkans historia? Hur relaterar det till kyrkans teologi kring frågor om församlingssyn, människosyn och medarbetarskap? Vad kan vi lära av aktuell forskning kring idealitet?

De fyra teman som behandlas är:

- Idealitetens historia i Svenska kyrkan
- Idealitetens Varför i Svenska kyrkan – teologi och identitet
- Medarbetarskap och människosyn
- Vad säger forskningen?

Till varje tema finns

- En inspelad film eller podd där några personer från Ideellt forum delar med sig av tankar, insikter och erfarenheter.
- Pedagogisk övning
- Förslag på ett antal frågeställningar att samtala och reflektera kring.

Poddavsnittet om Idealitetens historia i Svenska kyrkan kan med fördel skickas ut i förväg till deltagarna, med en uppmaning att lyssna på det innan första tillfället. När det gäller de övriga tre delarna kan processledaren välja att visa alla filmer och poddar som de är. Om det känns som för mycket upprepning av metod kan processledaren (eller någon annan) se eller lyssna på dem i förväg och sedan själv föredra innehållet i någon av dem. Delen om forskning är ett bra exempel som passar för detta.

Här uppmuntras till kreativitet!

Inledande övning – Speed-dating

Speeddating, se beskrivning i Sensus metodbank[5] eller använd varianten som beskrivs nedan

Instruktion

- Ställ er på två led, vända mot varandra.
- Samtala om den fråga som processledaren ger i 1 minut. Tänk på att dela tiden.
- Efter första minuten flyttar ena ledet ett steg till höger. Den som står längst till höger flyttar till positionen längst till vänster.
- Samtala i 1 minut om samma eller nästa fråga, processledaren bestämmer.
- Upprepa samma sak tills övningen är klar.

Förslag till frågor

- Vad är idealitet för dig?
- Berätta om ideellt uppdrag du har eller har haft?
- Vad skulle ditt ”drömuppdrag” som ideell kunna vara?
- Egen fråga

Idealitetens historia i Svenska kyrkan

PODD

Idealitetens historia i Svenska kyrkan

Podd & sånt – #ideellkyrka

ideellkyrka.libsyn.com/idealitetens-historia-i-svenska-kyrkan

Övning - Bikupa

Använd samtalsmetoden EGA – enskilt, grupp, alla

- Alla deltagarna ska ha lyssnat på poddavsnittet i förväg
- Deltagarna i bikupan hjälps åt att lyfta viktiga delar i podden. Den som eventuellt inte har hunnit lyssna på podden i förväg får då chansen att ta del av innehållet.
- Deltagarna delar tankar som väckts hos dem när de tog del av innehållet i podden
- Processledaren lyfter upp några av dessa tankar i helgrupp

Idealitetens Varför i Svenska kyrkan – teologi och identitet

FILM

En film om idealitetens teologi

Ideellt forum

youtu.be/CJJSocZ68Mk

Övning – Fyra hörns övning

Se beskrivning i Sensus metodbank[6]

Fråga till övningen: Vem är församlingen?

- Alla medlemmar
- De som är aktiva i församlingen
- Den som själv anser sig tillhöra eller vara församlingen
- Annat alternativ

Samtalsfrågor
Samtala i grupper på 4 personer.

Förslag på samtalsfrågor

- Hur tänker du kring det teologiska resonemanget om idealitet kopplat till dopet, Luther och Svenska kyrkans syftesparagraf i filmen?
- Hur påverkar samtalet vem som är församling mig?
- Hur påverkar synen på vem som är församlingen mig och min roll?

Medarbetarskap och människosyn

FILM

Medarbetarskap

Ideellt forum

youtu.be/Ys28xwtkauo

Övning – Heta stolen

Se beskrivning i Sensus metodbank[7]

Heta stolen – frågor:

- Jag lärde mig något nytt från samtalet
- Jag vill möjliggöra för andra
- Jag tycker det är svårt med begreppet medarbetarskap
- Jag känner mig som en medarbetare i församlingen
- Jag ser på mig själv som en medarbetare i församlingen
- I vår församling hjälper vi mest till
- I vår församling hjälps vi åt
- Jag ser på min själv som mig en lärjunge

Samtalsfrågor

Reflektera kring begreppen Medarbetarskap och Lärjungaskap i grupper på 4-5 personer.

- Likheter och skillnader mellan begreppen
- Ser du dig själv som medarbetare eller lärjunge, eller både och?

Vad säger forskningen?

PODD

Idealitet och forskning

Podd & sånt – #ideellkyrka

ideellkyrka.libsyn.com/idealitet-och-forskning

Samtalsfrågor

Samtal i smågrupper

- Vad fastnade hos dig när du lyssnade på podden Idealitet och forskning?
- Hörde du något som var extra relevant för vår församling?
- Fanns det med något som var överraskande för dig?

Länkar till vidare läsning kring forskning

Forskning och studier[8]

Spåret Hemmakänsla

Om ordet Hemmakänsla

För att komma igång med reflektionen kring det spår ni valt gör ni följande fyra delar.

1. Läs texten om spåret Hemmakänsla
2. Gör övningen Garnnystanet
3. Se på filmen med inspirationsföreläsningen
4. Avsluta med samtal

Läs texten om ordet Hemmakänsla i storgrupp.

(Låt gärna deltagarna turas om att läsa texten. Den som inte vill läsa högt kan passa.)

I en församling med hemmakänsla känner många tillhörighet och utvecklas i tro, liv och ansvar.

I en församling med hemmakänsla har flera nyckel och tar egna initiativ, precis som i ett gott hem. Möten sker på djupet vid kyrkans många olika bord: köksbordet i förberedelserna, kaffebordet efter gudstjänsten, pysselbordet i verksamhet för flera åldrar, nattvardsbordet i gudstjänsten.

Precis som i ett gott hem tar många ansvar tillsammans. Alla har tillgång till skåp och lådor och kan berätta historien om flera av de saker som finns i församlingens rum. I en församling med hemmakänsla är det många som förvaltar traditionerna, för dem vidare och berättar berättelser om människorna som rör sig här.

Precis som i ett gott hem är det tryggt att ta med nya personer till gemenskapen. Hemmakänslan gör att många känner ett värdskap och kan välkomna och introducera nya.

I ett välkomnande hem ryms många. Alla får utrymme i sin roll med de gåvor som givits var och en. Det kan vara praktiska uppgifter i gudstjänsten eller vardagens verksamheter. Det kan vara att leda olika typer av samtal om tro och liv, och det kan vara att fira gudstjänst tillsammans, att be för och med varandra.

Garnnystanet

Övning – Garnnystanet
Cirka 15 minuter

Övningen fungerar som en igångsättare som ger energi, får många att bli delaktiga samt gör så att deltagarna kommer in i ämnet.

Läs mer om metoden:
https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/garnnystanet/#section-implementation[9]

Instruktion:

- Låt alla säga något om vad de tänker på när de hör ordet - hemmakänsla
- När alla fått garnnystanet, prata om att det spindelnät som nu bildas kan ses som en bild av församlingen. I en församling är det många som bär.
- Vilka är vi som bär just nu? Vilka är det som saknas?
    - Gudstjänstfirare
    - Kyrkoråd
    - Kyrkvärdar
    - Unga ledare
    - Andra
- Om någon av oss släpper nu tippar nätet. Allas insats, tankar och böner behövs för att vara en församling.
- Lägg ner spindelnätet på golvet. Återkom till det i slutet av dagen.

Film med inspirationsföreläsning

Se på filmen tillsammans och samtala sedan om den med hjälp av metoden Samtal fortsätter.

Film – Hemmakänsla "Humlan som flyger"
Elinor Svensson och Per Gustafsson, från Ideellt forums idédag 2023

FILM

Rönö församling – Ideellt forums idédag 7 oktober 2023, Trollhättan
Ideellt forum
youtu.be/XljafjfyLt4

Samtal fortsätter

Övning – Samtal fortsätter

Läs mer om metoden[10]

Samtala i mindre grupper, välj en samtalsledare.

Frågor att samtala vidare om

- Vad säger ordet Hemmakänsla dig?
- Vilken känsla väcktes av föredraget?
- Vilken tanke hänger sig kvar?
- Vad vill du berätta vidare för en vän?

Avslutning

Att tänka på inför nästa gång

- Gå igenom med alla vad som ska göras inför nästa gång.
- Det är bra om det finns en tanke kring det redan innan dagen börjar. Den tanken behöver sedan omprövas beroende på vad som sker under dagen.
- Stäm av med församlingens processansvariga innan ni delar med alla.
- Ibland kan det vara klokt att säga att information kring detta kommer senare, vilket ger er tid att i Eftersnacket eller vid ett senare tillfälle bestämma innehållet. Var i så fall tydlig med hur det ska kommuniceras till deltagarna och vem som har ansvar för det.

Utcheckning – runda i storgrupp

Var tydlig med att det alltid okej att passa för den som vill det. Låt gruppen fundera på frågan och gå sen en runda.

Fråga att fundera på:

- Vilket ord, tanke eller känsla ligger högt uppe just nu?

Eftersnack

- Stäm av med kyrkoherden och eventuellt några fler från församlingen hur de upplever att dagen varit. En kort utvärdering.
- Stäm av om ni behöver justera något gällande förberedelserna inför nästa träff samt upplägget för kommande träffar. Behövs det ett separat planeringsmöte?
- Använd gärna Sensus metod för lärande samtal.

Lärande samtal

Titta tillbaka på en genomförd process eller aktivitet i syfte att skapa lärande framåt. Samtala i gruppen utifrån nedanstående frågor.

- Vad ville vi åstadkomma?
- Vad gick bra och varför? Vilka var framgångsfaktorerna?
- Vad kunde vi ha gjort annorlunda?
- Hur fungerade samarbetet?
- Vilken feedback vill jag ge till mig själv och till andra?
- Vilket lärande tar vi/jag med oss/mig?
- Vilka konsekvenser får det för utveckling och strategier framåt?

Länkar i träff 1

1. **Apostlagärningarna**
   bibeln.se/bibel/B2000/ACT.2
2. **2:46**
   bibeln.se/bibel/B2000/1CO.14
3. **Sång - Delta med våra gåvor**
   ideelltforum.se
4. **ideellt forums hemsida**
   ideelltforum.se
5. **Sensus metodbank**
   sensus.se/ledare/metodbanken/speeddating-pa-promenad
6. **Sensus metodbank**
   sensus.se/ledare/metodbanken/fyra-horn
7. **Sensus metodbank**
   sensus.se/ledare/metodbanken/heta-stolen-varderingar
8. **Forskning och studier**
   ideelltforum.se/resursbank/forskning-och-studier
9. **sensus.se/ledare/metodbanken/garnnystanet/#section-implementation**
10. **Läs mer om metoden**
    sensus.se/ledare/studiematerial/samtal-fortsatter

SPÅR AV IDEALITET · HEMMAKÄNSLA

Träff 2

Fokus på spåret Hemmakänsla och utvecklingsarbete enligt metoden NÖHRA

- Nuläge
- Önskvärt läge
- Hinder
- Resurser

Förberedelser för processledaren

- [ ] Gör ett minnesspår från träff 2 och skicka till dokumentationsansvarig i församlingen eller kyrkoherden.
- [ ] Gå igenom upplägget av dagen och välj metod med mera för de olika delarna. Alternativa metoder, filmer och annat finns för de olika delarna i separat pdf.
- [ ] Gör ett detaljerat tidsschema för dagen. Var beredd att justera och anpassa tidsschemat efter det som händer i gruppen och processen under dagens gång. Tänk på att ge utrymme för frågor från parkeringslistan om det finns sådana.
- [ ] Säkerställ att det finns material till de övningar som valts, till exempel bläddерblock och kritor.
- [ ] Bestäm hur lokalen ska vara möblerad, se de olika punkterna för dagen. Sätt upp de bläddерblocksblad från förra träffen som ska användas under dagen på lämpligt ställe.
- [ ] Bokning av musiker eller andra som har ett uppdrag under dagen.
- [ ] Skicka ut församlingsinstruktionen (FIN) och uppmana alla att ha läst den i förväg ur perspektivet hemmakänsla.
- [ ] Se till att någon eller några har ansvar att dokumentera det som sker under dagen genom att skriva anteckningar och ta bilder. Gärna någon från församlingen. Dokumentationen sammanställs med fördel av processledaren till ett minnesspår med både skriven text och bilder som beskriver vad som skett under dagens gång.

Förberedelser för församlingen

- [ ] Skicka ut minnesspåret från förra träffen till deltagarna.
- [ ] Om församlingen har tid och möjlighet finns två övningar att göra inför träff två. Resultatet lyfts sedan in i det som sker under dagen vid tillfälle två.

Övning – Intervjuer

Denna övning kan göras i förväg för att få in röster som inte kommer vara på plats vid detta tillfälle. Övningen går också att göra på plats om det är att föredra.

Om ni gör övningen i förväg, dela ut uppdrag till alla eller några att intervjua till exempel kyrkvärdar, gudstjänstdeltagare, unga ledare, föräldrar till körbarn, barn i olika grupper, bibelstudiedeltagare eller andra ni kan komma på. Uppdraget är att samla in deras upplevelse av hemmakänsla.

Exempel på frågor kan vara:

- Beskriv hur det gick till när du blev ideell.
- Hur kändes det?
- Vad bidrar du med?
- Vilka mer är där?
- På vilka sätt känner du som ideell medarbetare hemmakänsla i församlingen? Beskriv/förklara.
- Har du någon dröm eller önskan?

Uppgift – Inventering

Att intervjua passar inte alla. Några har styrkan att läsa dokument. Låt någon få uppgiften att i förväg ha läst igenom de dokument som finns i församlingen.

Vad står nämnt om eller signalerar hemmakänsla kring ideellt engagemang

- På hemsidan
- I verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser
- I lokaler
- På anslagstavlan
- I församlingsinstruktionen (FIN)
- I handlingsplaner
- I församlingstidningen
- I nyhetsbrev

Presentera för gruppen, anteckna även detta på blädderblock för dokumentation.

Upplägg träff 2

Starta dagen

Välkommen

Någon från församlingen hälsar välkommen – exempelvis kyrkoherden eller en ideell (inte processledarna).

Tankar för dagen – andakt

- Bibeltext – till exempel Luk 18:17[1] (Ta emot Guds rike som ett barn)
- Sång - Delta med våra gåvor[2] eller exempelvis ps 774 (*Som när ett barn kommer hem om kvällen)*
- Berättelse om ordet hemmakänsla
- Bön

Berättelse
Det är inte bara mannen som flytt krigets Syrien som hälsar mig välkommen till kyrkan. Under mina första dagar i Bergsjöns kyrka så är det påfallande många personer som hälsar mig välkommen. /…/ att inte vara igenkänd förefaller vara skäl nog för flera att hälsa mig välkommen, ibland i förbifarten och ibland mera nyfiket: ”Vem är du?” /…/

En söndagsskoleledare berättar att hen medvetet fostrar barnen till att i samband med gudstjänsten och det efterföljande kyrkkaffet aktivt söka upp dem som är nya och säga ”hej” eller erbjuda dem att hämta en kopp kaffe. Även i Vårby Gårds kyrka är det alltså flera utöver de anställda medarbetarna som uppenbart betraktar sig som en del av kyrkans ”vi.”

Ur Kyrka i nytt landskap (Artos Norma Bokförlag[3], 2019) biskop Andreas Holmberg

Övning – Incheckning

Låt deltagarna få samtala två och två i några minuter. Fråga sedan om några vill dela sin upplevelse i storgrupp.
Förslag på frågor

- När kände du dig senast hemma i ett sammanhang?
- Vad bidrog till att du kände så?

Backspegel

Att göra en backspegel är en viktig del i en process som sker över flera tillfällen. Syftet är att aktualisera det som hände vid förra träffen, så att det på ett aktivt sätt finns med i det som ska ske under denna träff. Både på individ- och gruppnivå. Det är också ett bra sätt att hjälpa personer som inte var med vid förra tillfället att få ta del av vad som hände då, vilket underlättar det fortsatta arbetet.

Så här gör du:
I stor grupp:

- Processledaren ber deltagarna att lyfta fram det som skedde vid förra träffen.
- Det är ofta klokt att försöka få fram i vilken ordning de olika delarna skedde. Det kan göras genom att till exempel ställa följdfrågor som *Vad gjorde vi före det?* eller *Vad hände sen?*
- Det är viktigt att det är deltagarna som gör backspegeln. Om det finns delar som deltagarna inte tar upp eller kommer ihåg kan processledaren fylla på med dessa.
- Ta minnesspåret från förra träffen till hjälp att komma ihåg. Har du satt upp bläddерblocksblad från förra träffen på väggarna kan du hänvisa till dem.

I mindre grupper:

- Processledaren låter grupperna själva aktualisera vad som hände vid förra träffen.
- Ge 5-10 minuter till samtalet.
- Lyft sedan in de olika delarna i stor grupp. En grupp kan börja dela något. Sedan fyller de andra på.

MARS eller SURÖ samt NÖHRA

- Aktualisera målsättning, syfte, roller, spelregler och överenskommelser som togs fram vid första träffen. Stäm av så att de fortfarande gäller.
- Aktualisera parkeringslistan från förra träffen och sätt upp bläddерblocksbladet.
- Gå igenom agenda eller upplägget för dagen och skriv upp det på ett bläddерblocksblad.
- Introduktion till NÖHRA (se separat pdf om NÖHRA)

Nu kör vi!

Spåret Hemmakänsla – NÖHRA

Innan ni går in i arbetet enligt NÖHRA kan det vara bra att aktualisera det spår ni valt genom att läsa texten om spåret Hemmakänsla en gång till.

Hemmakänsla

I en församling med hemmakänsla känner många tillhörighet och utvecklas i tro, liv och ansvar.
I en församling med hemmakänsla har flera nyckel och tar egna initiativ, precis som i ett gott hem. Möten sker på djupet vid kyrkans många olika bord: köksbordet i förberedelserna, kaffebordet efter gudstjänsten, pysselbordet i verksamhet för flera åldrar, nattvardsbordet i gudstjänsten.

Precis som i ett gott hem tar många ansvar tillsammans. Alla har tillgång till skåp och lådor och kan berätta historien om flera av de saker som finns i församlingens rum. I en församling med hemmakänsla är det många som förvaltar traditionerna, för dem vidare och berättar berättelser om människorna som rör sig här.

Precis som i ett gott hem är det tryggt att ta med nya personer till gemenskapen. Hemmakänslan gör att många känner ett värdskap och kan välkomna och introducera nya.

I ett välkomnande hem ryms många. Alla får utrymme i sin roll med de gåvor som givits var och en. Det kan vara praktiska uppgifter i gudstjänsten eller vardagens verksamheter. Det kan vara att leda olika typer av samtal om tro och liv, och det kan vara att fira gudstjänst tillsammans, att be för och med varandra.

Övning – Igångsättare!

Cirka 15 minuter
En igångsättare vill få er att komma in i ämnet, få många att vara delaktiga och samtidigt ge energi.

Oavslutade meningar

Lär dig mer om metoden: https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/oavslutade-meningar/#section-description [4]

Förslag på meningar

- Hemma betyder att …
- När jag är bekväm känner jag mig …
- När jag möter någon jag inte träffat förut säger jag …
- Jag känner mig välkommen när …
- När jag är ny skulle jag vilja …
- Jag känner mig trygg när …
- Några viktiga delar i ett hem är att …
- Jag känner mig glad när …

Nuläge

Introduktion
Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

Beskriv syftet med att ta fram ett nuläge och gärna också vilken nivå ni vill att det ska handla om. Även fast det är individer som delar erfarenheter är syftet främst att ta fram nuläget i församlingen som helhet. Se till att fokus ligger på just upplevelse, känsla eller nivå av hemmakänsla i det som tas fram.

Fundera under förberedelserna på om ni vill göra en eller båda av övningarna i **Ta fram ett nuläge**.

Ta fram ett nuläge
Frågor som kan hjälpa er att sammanfatta nuläget

- Hur ser hemmakänslan ut i församlingen?
- Känner ni igen er i texten om hemmakänsla ovan?
- Beskriv ert nuläge tillsammans.
- Fundera på hur obekväma upplevelser av nuläget kan få bli synliga.

- Hur uttrycks Hemmakänsla i församlingsinstruktionen?

Fundera under förberedelserna på hur ni vill arbeta?

- Helgrupp
- Kategorivis – ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare
- Tvärgrupper

Ta med resultat från intervjuer och inventering om ni gjort någon av dessa övningar som finns beskrivna under rubriken Förberedelser för församlingen.

Nedan finns förslag på en metod att använda till frågorna.

> **Övning – Open space**
>
> Cirka 40 minuter
>
> Låt deltagarna fundera på olika frågeställningar kring hemmakänslan idag. Skriv en frågeställning/tema på ett blädderblock. Lägg de olika papperen på olika bord i rummet. Låt deltagarna få gå runt i rummet och samtala vid de bord de tycker är extra intressant (ca 15 min). Alla får byta när de vill. När de tycker att något viktigt kommer upp i samtalet skriver de ner det på papperet.
>
> Samlas i helgrupp. Läs upp det som står på varje papper. Fundera på om det är något ni missar i ert nuläge. Lägg till även det.

Samla ihop nuläget

- Avsluta passet med att sammanställa det ni pratat om och fått fram under passet. Gör tillsammans i gruppen en lista.
- Bestäm hur ni vill sammanfatta och formulera ett gemensamt nuläge.
- Den som är ansvarig för dokumentation skriver ner det som kommit fram gällande nuläge och ser till att det finns tillgängligt vid nästa tillfälle.
- Vilka mer behöver höra eller läsa detta?
- Vems ansvar är det att berätta vidare?

Önskvärt läge

Introduktion

Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

Om vi tillsammans fick måla upp ett önskvärt läge i församlingen utifrån hemmakänsla, hur skulle vi vilja att det var? Vad är det vi ser i nuläget som behöver utvecklas? Vad skulle vi göra annorlunda i det önskade läget? Hur tycker, tänker, känner och samverkar vi i det önskade läget?

I arbetet med att ta fram ett önskvärt läge är det viktigt att ta fram allas drömmar och längtan, men också att koppla det till församlingsinstruktionen. I mötet mellan dessa formuleras ett önskvärt läge - så här tänker församlingen kring hemmakänsla!

Under avsnittet Önskvärt läge finns följande delar med:

- Övning – kom igång med ert kreativa flöde
- Drömförsamlingen
- Det här vet jag, det här tror jag, det här vill jag veta.
- Sammanfatta önskvärt läge
- Linjeövning kring önskvärt läge

Om ni har tid går det med fördel att göra alla övningarna. Om det inte finns tid att göra alla delar så väljer ni att antingen göra Drömförsamlingen eller Pratpromenad plus Hissbudskap. De andra övningarna är alltid med.

Drömförsamlingen finns med som förslag i upplägget för alla nio spår. Om ni gjort den förut kan ni göra en kortare variant som finns beskriven nedan och sedan fortsätta med de andra två övningarna.

Övning – Kom igång med ert kreativa flöde

Att ta fram ett önskvärt läge är en kreativ fas där deltagarna ska hitta sina drömmar och visioner. Syftet är att skapa motivation och förändringslängtan att göra det som behövs för att nå det önskvärda läget.

Mingelparty

Cirka 10 minuter

Lär dig mer om metoden**:** **https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/positivt-mingel/#section-description**[5]

Låt gruppen mingla utifrån frågan:

- Berätta om en positiv erfarenhet av att få känna sig hemma på en annan plats än där du bor.

Fortsätt sedan med nästa övning.

Övning – Drömförsamlingen

Syftet med övningen är att staka ut en riktning i förändringsprocessen mot ökad hemmakänsla, samt att få motivation och förändringslängtan att vilja gå i den riktningen. Det sker genom att alla tillsammans får möjlighet att gestalta och sätta ord på det som församlingen drömmer om att vara och att åstadkomma.
Övningen kan också bidra till att skapa en gemensam förståelse hos många kring vad församlingen drömmer om att vara. När många känner hemmakänsla och medägarskap i utvecklingsprocessen skapas kraft att kunna åstadkomma den förändring som behövs för att närma sig drömmen och det önskvärda läget.

Övningen finns i två varianter som båda har sina fördelar. I den ena samtalar och jobbar grupperna tillsammans direkt från start. I den andra börjar övningen på individnivå för att sedan bli gemensam för gruppen. Båda varianterna avslutas med att det tas fram en helhetsbild för alla deltagare med utgångspunkt i vad som respektive grupp delar.

Läs igenom båda varianterna som en del av förberedelserna och bestäm vilken du tror passar bäst i sammanhanget**.** Inledningen, som processledaren håller i, är den samma för båda varianterna. Det är när deltagarna börjar arbeta i grupper som det skiljer sig åt.

Instruktion – möblering och grupper
Sitt 4–6 personer runt ett bord. På bordet finns ett blädderblocksblad, pennor och kritor.

Inledning
Processledaren säger följande:

- Gör som barnen, gå in i lekens värld! Plötsligt är du där och allt är möjligt. Tänk fritt. Dröm fritt. Vägen dit finns inte. Plötsligt är fantasin verklighet!

Processledaren fortsätter och berättar (deltagarna får gärna blunda och visualisera)
Tänk dig en dag 3–5 år framåt i tiden. Du är på väg till din kyrka och när du närmar dig börjar du ana att det är något som är annorlunda. Ett mirakel har skett och det har blivit precis som du drömmer om att det ska vara. Du har inte kunnat påverka det. Det finns inte heller någon begränsning i budget eller vilka som är där eller vad som händer där. Släpp drömmen fri! Inget är fel – allt får plats! Sök drömmen, inte vägen dit!

- Hur är det då?
- Vad har hänt?
- Vad ser du?
- Hur känns det?
- Hur luktar det?
- Vilka är där?

- Vad gör de?
- Vilka märker att det har hänt?
- Hur märker de det?
- Hur märker du det?

Processledaren läser upp frågorna ovan och avslutar med.

- Fokusera på *vad* som är annorlunda, inte *hur*!

Variant 1 (15–20 min)
Deltagarna i grupperna börjar samtala om vad de ser i sina drömmar. När någon säger något säger eller visar de andra, Jajamän! Den som sagt något, eller någon annan, målar det på bläddерblocksbladet. Var tydlig med att det inte är någon teckningstävling! När alla har sagt sitt eller när tiden för den här delen av övningen är slut samtalar gruppen tillsammans en stund kring följande frågor:

- Vad är det vi ser när vi ser på helheten av det som finns på papperet? Hur känns det?
- Vad ser vi i drömmen som kan kopplas till perspektivet hemmakänsla?

De delar som gruppen har gemensamt kring hemmakänsla i sina drömmar kan skrivas ner i mitten på bläddерblocksbladet.

Variant 2 (30 min)

1. Sitt en stund i din dröm (1–2 min). I tystnad.
2. När du tagit in allt du ser, hör, känner och doftar börjar du gestalta det på din del av bläddерblocksbladet. Rita helst, (OBS, ingen teckningstävling) men det går också bra att skriva några ord. Även denna del sker i tystnad (5–8 min).
3. När alla gestaltat sin dröm på bläddерblocksbladet går ni laget runt och berättar om er dröm. Den som inte talar lyssnar endast, inga kommentarer till varandras drömmar ännu. Men gärna bekräftande nickar och leenden! (cirka 10 min)
4. När alla har sagt sitt samtalar gruppen tillsammans en stund kring följande frågor:

   - Vad är det vi ser när vi ser på helheten av det som finns på papperet? Hur känns det?

   - Vilka likheter ser vi mellan varandras drömmar? Skillnader?

   - Vad ser vi i drömmen som kan kopplas till perspektivet hemmakänsla?
5. De delar som gruppen har gemensamt kring hemmakänsla i sina drömmar kan skrivas ner i mitten på bläddерblocksbladet. (cirka 10 min)

Avslutning av Drömförsamlingen – gemensam för båda varianterna

1. När alla grupper är klara får de var och en berätta vad gruppen kommit fram till, speciellt det som kommit fram kopplat till hemmakänsla.
2. Processledaren noterar detta på whiteboard eller blädderblock.
3. Efter att alla grupper delat med sig förs samtal i storgrupp om vad som är helt eller delvis gemensamt för alla eller de flesta grupperna. Det blir stommen till det gemensamma önskvärda läget gällande det valda spåret.
4. Samtala i storgrupp och fyll på med ytterligare saker som kan vara med i det gemensamma önskvärda läget om 3–5 år gällande hemmakänsla i församlingslivet (cirka 10–15 min).

Om ni redan gjort Drömförsamlingen i ett tidigare spår

Ta fram materialet och fundera på:

- Ser ni spår av hemmakänsla i den?
- Vilka är det som upplever att det är enkelt?
- Vad har bidragit till deras möjlighet att få känna hemmakänsla?
- Behöver något ritas dit i bilderna? Gör det!

Övning – Det här vet jag, det här tror jag, det här vill jag veta

Cirka 30 minuter
Lär dig mer om metoden: https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/det-har-vet-jag-det-har-tror-jag-det-har-vill-jag-veta/[6]

En metod för att ta reda på deltagarnas intressen och förkunskaper inom ett specifikt ämne. Metoden bidrar även till att skapa delaktighet kring ämnet.

Kolumnerna ska vara utifrån att det finns hemma-känsla hos alla som är i församlingen. Vad vet vi om hur det är då? Vad tror vi om det? Har vi några frågetecken vi behöver reda ut?

Presentera för varandra. Stryk under det som många har tagit upp. Det blir extra viktigt att ta med in i arbetet med det önskvärda läget.

Sammanfatta önskvärda läget

Cirka 20 minuter

Instruktion

- Samlas i helgrupp.
- Alla får skriva lappar. ”Något viktigt jag har hört om önskvärda läget”. 2–3 lappar var.

- Bilda en anslagstavla av lapparna.
- Summera det ni hört under båda övningarna. Vilka viktiga delar finns att ta med vidare kring Önskvärda läget?

Paus

Om vädret är fint kan det vara skönt att få en paus i rörelse. Om det känns rätt för gruppen kan deltagarna gå några stycken tillsammans och reflektera kring någon frågeställning (kallas ibland för walk & talk).

Under tiden hinner processledarna och eventuellt någon från församlingen klustra och ordna innehållet i det önskvärda läget.

Övning – Linjeövning

Syfte

Övningen och samtalet ger en bra bild av det upplevda nuläget samt hur nära eller långt borta det formulerade önskvärda läget är. Om alla eller de flesta står väldigt nära det önskvärda läget (10 på linjen) kanske det behövs ett mera utmanande önskvärt läge, till exempel.

Instruktion

1. Hitta en plats i lokalerna där alla ryms att stå på en linje.
2. I ena änden av linjen tänker ni er det önskvärda läget som ni nyss tagit fram. I andra änden av linjen tänker ni en situation där det inte alls är så, kanske det motsatta.
3. Låt deltagarna fundera på var de upplever att församlingen är just nu, i relation till de båda ändarna i linjen (från 1 till 10, där 10 när det önskvärda läget).
4. Därefter får de ställa sig där på linjen.
5. Låt några röster höras från de som står närmast 1, i mitten och närmast 10. Varför står de där?
6. Sedan fritt samtal.

Dokumentation

Processledarna och några från församlingen ansvarar för att skriva en text med det önskvärda läget som ska finnas tillgänglig inför nästa tillfälle. Tänk på att skriva i presens, som att det är!

Hinder

Introduktion

Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

I den här delen ska ni beskriva läget som det faktiskt är, sortera inte bort det som är obekvämt eller svårt. Låt alla komma till tals! Låt det här steget gå ganska fort. Identifiera allt, men grotta inte ner er!

Övning – Tvärtomövning

Cirka 15 minuter
Läs mer om övningen:
https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/tvartomovning/[7]

Exempel på frågor till övningen:

- Vad kan vi göra för att ha så lite hemmakänsla som möjligt bland alla medarbetare (anställda, ideella och förtroendevalda) i församlingen?
- Hur ska församlingen agera för att vara en så främmande miljö som möjligt gentemot det övriga civil- och närsamhället?

Instruktioner

- Låt deltagarna samtala en kort stund i mindre grupper.
- Lyft därefter förslagen i storgrupp och skriv ner det som kommer fram på whiteboard om det finns en sådan. Nästa steg blir enklare när de går att sudda och ändra det som står skrivet.
- När förslagen börjar sina eller whiteboarden är full tar nästa steg vid, vilket handlar om att vända påståendena till dess motsats. Alla som vill kan gå fram och ändra på tavlan.
- Det som nu står på tavlan är oftast väldigt pricksäkra förslag till att åstadkomma den förändring som eftersträvas.
- Dessa sparas och tas sedan med som möjliga saker att lyfta in under punkten Generera aktiviteter under träff 3. Även listan från tvärtomövningen samt de 3–5 specifika hindren som eventuellt valts ut sparas för att användas vid träff 3.

Resurser

Introduktion

Se separat pdf med introduktion till processmodellen NÖHRA.

Resurser är allt som hjälper oss att ta oss från nuläget till önskvärt läge. Det kan vara allt från metoder till kurser, pengar, personer, lokaler, samverkan eller ny kunskap. Resurser finns både inom den egna organisationen och i samverkan med andra aktörer.

Ibland behövs det att processledaren hjälper gruppen att bli kreativa och nytänkande när det gäller att ta fram vilka resurser som finns. Låt deltagarna börja själva men var beredd att utmana och peppa om det behövs.

Övning – Inventering av resurser

1. Processledaren frågar i storgrupp vilka olika kategorier av resurser som kan finnas, se exemplen ovan.
2. Låt deltagarna komma med idéer och var beredd att fylla på med egna förslag om det är något viktigt som inte kommer upp.
3. Lista de olika kategorierna på blädderblocksblad.
4. Låt sedan deltagarna ta med sig eller fota av listan på olika typer av resurser ut i grupper. Är det bra väder kan man göra en walk & talk. Samtala utifrån följande två frågor.
    - Vilka resurser finns inom och runt/utanför församlingen för att nå önskvärt läge?
    - Vilka resurser har Ideellt forum, Sensus, stiften, nationell nivå?
5. Grupperna skriver ner de resurser de hittar på post-it-lappar.
6. Under gruppsamtalen har processledaren förberett blädderblocksblad med de olika typerna av resurser som listats.
7. Grupperna delar sedan med sig i storgrupp genom att gå fram och läsa upp vad som står på post-it-lapparna och fästa dem på lämpligt blädderblocksblad.
8. Vid behov kan processledaren klustra så att lappar som ligger nära varandra i innehåll förs ihop.

Blädderblocksbladen med listor på resurser tas med in i det fortsatta arbetet under aktivitet i NÖHRA.

Kompletterande övningar om det finns tid

Den viktigaste resursen är alltid människorna i församlingen. Som hjälp för komma vidare i tänket kring hur varje individ ska komma till sin rätt och blomma och växa kan ni använda någon av följande metoder.

Kompetens-isberget[8]

Blomstra-samtal[9]

Avslutning av dagen

Att tänka på inför nästa gång

- Gå igenom med alla vad som ska göras inför nästa gång.

- Det är bra om det finns en tanke kring det redan innan dagen börjar. Den tanken behöver sedan omprövas beroende på vad som sker under dagen.
- Stäm av med församlingens processansvariga innan ni delar med alla.
- Ibland kan det vara klokt att säga att information kring detta kommer senare, vilket ger er tid att i Eftersnacket eller vid ett senare tillfälle bestämma innehållet. Var i så fall tydlig med hur det ska kommuniceras till deltagarna och vem som har ansvar för det.

Utcheckning
Runda i storgrupp.

Fråga att fundera på:

- Tanke
- Ord
- Känsla

Det är alltid OK att passa för den som vill.

Eftersnack
Stäm av med processansvariga i församlingen hur dagen gått samt om det är något ni behöver ändra på eller ta hänsyn till gällande nästa träff och tiden fram till dess.

Poängtera vikten av att nuläget och framför allt det önskvärda läget formuleras i skrift och med god kvalitet inför nästa träff. Be gärna att få ta del av skrivningen innan nästa träff.

Lärande samtal
Se eftersnack träff 1 för Sensus metod för lärande samtal.

Länkar i träff 2

1. **Luk 18:17**
   bibeln.se/bibel/B2000/LUK.18
2. **Sång - Delta med våra gåvor**
   ideelltforum.se
3. **Artos Norma Bokförlag**
   adlibris.com/se/sok?filter=publisher:Artos%2520Norma%2520Bokf%25C3%25B6rlag
4. **sensus.se/ledare/metodbanken/oavslutade-meningar/#section-description**
5. **sensus.se/ledare/metodbanken/positivt-mingel/#section-description**
6. **sensus.se/ledare/metodbanken/det-har-vet-jag-det-har-tror-jag-det-har-vill-jag-veta**
7. **sensus.se/ledare/metodbanken/tvartomovning**
8. **Kompetens-isberget**
   sensus.se/ledare/metodbanken/kompetens-isberget
9. **Blomstra-samtal**
   svenskakyrkan.se/filer/560687/Blomstra-samtal.pdf?ptid=

SPÅR AV IDEALITET · HEMMAKÄNSLA

Träff 3

Fokus på spåret hemmakänsla och utvecklingsarbete enligt metoden NÖHRA

- Aktivitet

Förberedelser för processledaren

- [ ] Gå igenom upplägget av dagen och välj metod med mera för de olika delarna. Alternativa metoder, filmer och annat finns för de olika delarna i separat pdf.
- [ ] Gör ett detaljerat tidsschema för dagen. Var beredd att justera och anpassa tidsschemat efter det som händer i gruppen/processen under dagens gång. Tänk på att ge utrymme för frågor från parkeringslistan om det finns sådana.
- [ ] Säkerställ att det finns material till de övningar som valts, till exempel bläddерblock och kritor.
- [ ] Bestäm hur lokalen ska vara möblerad, se de olika punkterna för dagen. Fundera speciellt på var övningen Målvandring ska hållas. Ett bra sätt att både spara tid och att synliggöra processen i rummet är att, om möjligt, sätta upp bläddерblocksblad från nuläge och önskvärt läge i förväg på den plats de ska sitta under Målvandringen.
- [ ] Bokning av musiker eller andra som har ett uppdrag under dagen.
- [ ] Skicka ut önskvärt läge (färdigformulerat) och uppmana alla att kika på det innan.
- [ ] Se till att någon eller några har ansvar att dokumentera det som sker under dagen. Gärna någon från församlingen. Dokumentationen sammanställs med fördel till ett minnesspår med både skriven text och bilder som beskriver vad som skett under dagens gång.
- [ ] Förbered tillsammans med kyrkoherden hur dagen ska avslutas. Framför allt tankar om hur församlingen ska gå vidare med det som kommit fram som aktiviteter i slutet av dagen. Är det här forumet och processen beslutsfattande eller ska det som kommit fram under processen beslutas på annat håll innan förändringsarbetet sätts igång? Med mera …

Förberedelse för församlingen

- [ ] Skicka ut minnesspåret från förra träffen till deltagarna.
- [ ] Någon eller några formulerar det önskvärda läget i skrift.
- [ ] Ge utrymme att samtala om det önskvärda läget vid till exempel arbetsplatsträffar, församlingsrådsmöten, ungdomsträffar samt församlingens övriga verksamheter. Notera hur det upplevs av personer som inte varit med under de tidigare träffarna. Delar de bilden av det önskvärda läget? Behöver det kompletteras?
- [ ] I samband med samtalen om önskvärt läge kan också frågor ställas om det finns idéer och förslag på sådant som gör att ni kan förflytta er i den önskade riktningen. Speciellt värdefullt är det att ge möjlighet för de som inte är med vid nästa träff att få skicka med sina bidrag.

Upplägg för träff 3

Upplägget för träff tre består av fyra delar.

- Starta dagen.
- Aktualisering av nuläge, önskvärt läge, hinder och resurser
- Generera förslag på aktiviteter.
- Val av aktiviteter som ska genomföras och när det ska ske.

Starta dagen

Starta dagen

Välkommen

Någon från församlingen hälsar välkommen – Kyrkoherde? Ideell? (inte processledarna!)

Tankar för dagen - andakt

- Bibeltext – till exempel Luk 15:11-32[1] (den förlorade sonen)
- Sång - Delta med våra gåvor[2] eller annan psalm
- Berättelse om ordet hemmakänsla eller annan berättelse
- Bön

Berättelse

”Det är inte bara mannen som flytt krigets Syrien som hälsar mig välkommen till kyrkan. Under mina första dagar i Bergsjöns kyrka så är det påfallande många personer som hälsar mig välkommen. /…/ att inte vara igenkänd förefaller vara skäl nog för flera att hälsa mig välkommen, ibland i förbifarten och ibland mera nyfiket: ”Vem är du?” /…/

En söndagsskoleledare berättar att hen medvetet fostrar barnen till att i samband med gudstjänsten och det efterföljande kyrkkaffet aktivt söka upp dem som är nya och säga ”hej” eller erbjuda dem att hämta en kopp kaffe. Även i Vårby Gårds kyrka är det alltså flera utöver de anställda medarbetarna som uppenbart betraktar sig som en del av kyrkans ”vi.”

Ur Kyrka i nytt landskap (Artos Norma Bokförlag[3], 2019) biskop Andreas Holmberg

Incheckning
Samtala två och två i några minuter. Fråga sedan om några vill dela sin upplevelse i storgrupp, 2–3 personer.

Förslag på fråga

- Dela något intressant du hörde på vägen hit?

MARS/SURÖ samt NÖHRA

1. Backspegel. Se beskrivning under träff 2. Landa gärna backspegeln i önskvärt läge.
2. Därefter kort bikupa kring frågan: Vad ligger högt uppe hos mig just nu?
3. Aktualisera sedan målsättning, syfte, roller, spelregler och överenskommelser som togs fram vid första träffen. Stäm av så att de fortfarande gäller.
4. Aktualisera parkeringslistan från förra träffen och sätt upp bläddерblocksbladet.
5. Gå igenom agenda eller upplägget för dagen och skriv upp det på ett bläddерblocksblad.

Nu kör vi!

Aktualisering av nuläge, önskvärt läge, hinder och resurser

Innan arbetet med att ta fram aktiviteter tar vid är det viktigt att få aktualisera och reflektera över det som tagits fram tidigare under processen vad gäller nuläge, önskvärt läge, hinder och resurser. Det sker i två steg genom övningarna:

- Vernissage
- Fiskskålen

Övning – Vernissage (10–20 min)

Om inte rummet är förberett i förväg, hjälps deltagarna åt att sätta upp material som tagits fram under nuläge, önskvärt läge, hinder och resurser på väggarna. Se skiss på rummet nedan under övningen Målvandring. På väggen med önskvärt läge kan med fördel både det formulerade önskvärda läget samt det som kommit fram under övningarna kring önskvärt läge sättas upp.

Instruktion

- Låt deltagarna fritt går runt och kika på det som finns uppsatt på väggarna gällande församlingens nuläge, önskvärt läge, hinder och resurser.
- Övningen sker med fördel i tystnad.
- Ge god tid till övningen så att deltagarna får möjlighet att hinna röra sig runt och kika på alla fyra väggarna innan ni fortsätter med nästa övning.

Övning – Fiskskålen (10–20 min)

Läs om metoden: https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/fiskskal/[4]
Välj ut några som börjar i den inre cirkeln. Låt samtalet röra sig fritt kring deras egna intryck och vad de hört under vernissagen.

Här är några förslag på samtalsfrågor:

- Vilka var dina egna intryck under vernissagen?
- Finns det något som du vill lägga till eller dra ifrån av det som sitter på väggarna?
- Vilka känslor väcks när du ser vad som finns skrivet under önskvärt läge? Förändringslängtan?
- Varför är det viktigt att församlingen tar steg för att närma sig det önskvärda läget?
- Hur väl stämmer det önskvärda läget med det som finns formulerat i församlingsinstruktionen (FIN)?

Generera förslag på aktiviteter

I den här delen ligger fokus på att ta fram ett brett underlag av möjliga aktiviteter som skapar förflyttning mot det önskvärda läget. Låt kreativiteten flöda och låt alla förslag och idéer som kommer fram få vara med. Prioritering och val av vilka aktiviteter som ska genomföras sker i nästa steg.

Genereringen av förslag sker genom tre olika övningar.

- Tvärtomövning
- Det viktigaste steget
- Tårtan

Tvärtomövningen gjordes vid träff två och om ni har kvar resultatet från den så använvänd det. Annars kan ni om ni vill göra alla tre övningarna, men var observant på att det finns tillräckligt med tid kvar för nästa steg där det görs prioriteringar och val av vilka aktiviteter som ska genomföras. Detta görs i övningen Målvandringen nedan som behöver minst två timmar för att fungera bra.

Övning – Tvärtomövning

Cirka 15 minuter
Läs mer om övningen:
https://www.sensus.se/ledare/metodbanken/tvartomovning/[5]

Exempel på frågor till övningen:

- Vad kan vi göra för att ha så lite hemmakänsla som möjligt bland alla medarbetare (anställda, ideella och förtroendevalda) i församlingen?
- Hur ska församlingen agera för att kännas så lite som ett hem som möjligt gentemot det övriga civil- och närsamhället?

Instruktioner

- Låt deltagarna samtala en kort stund i mindre grupper.
- Lyft därefter förslagen i storgrupp och skriv ner det som kommer fram på whiteboard om det finns en sådan. Nästa steg blir enklare när de går att sudda och ändra det som står skrivet.
- När förslagen börjar sina eller whiteboarden är full tar nästa steg vid, vilket handlar om att vända påståendena till dess motsats. Alla som vill kan gå fram och ändra på tavlan.
- Det som nu står på tavlan är oftast väldigt pricksäkra förslag till att åstadkomma den förändring som eftersträvas.
- Ta med dem in i det fortsatta arbetet.

Övning – Det viktigaste steget

Tid cirka 30 minuter
Det finns många olika aktiviteter som kan bidra till att stärka hemmakänslan i församlingen. Men om ni bara skulle få göra en sak. Vilket är det viktigaste steget som kan tas för att församlingen ska närma sig det önskvärda läget, så att spåren av hemmakänsla blir ännu tydligare i församlingslivet?

Instruktioner

1. Dela in i grupper på 5–6 personer.
2. Låt deltagarna börja med att samtala fritt och spåna olika aktiviteter som är möjliga och bra.
3. Därefter ska gruppen samsas om vilken aktivitet de anser vara den viktigaste. Det kan vara den som är mest effektiv. Eller den som är enklast att komma i gång med snabbt. Eller kanske något annat som motiverar. Gruppen väljer själv.
4. Formulera i en mening.

   Här är det bra om processledaren kan ge ett exempel innan de börjar samtala, gärna från något annat spår så att det inte blir för stor påverkan. Gällande spåret Öppenhet skulle den viktigaste frågan kunna vara att vi hälsar på varandra, alltid och med alla. Eller att vi ser på varandra “i ögonhöjd”, det vill säga med en attityd av att alla är viktiga medarbetare i vårt gemensamma uppdrag som kyrka. Det är lite olika utzoomningsnivå på de exemplen och så får det vara.
5. När alla grupper är klara får de presentera sitt viktigaste steg för varandra. Beroende på hur många grupper det är kommer det nu att finnas ett antal olika eller lika förslag på “viktigaste steg”.
6. Samtala om de olika alternativen till viktigaste steg som tagits fram så att alla får möjlighet att ställa frågor och förstå innebörden i respektive förslag.

Ta med alla förslag på det viktigaste steget in i det fortsatta arbetet.

Övning – Tårtan

Tid cirka 30–45 minuter
Nu börjar arbetet med hur och vad. I den här övningen reflekterar ni kring och listar förslag på sådant ni kan göra för att närma er det önskvärda läget. Var noga med att hålla fokus på det önskvärda läget när ni gör övningen.

Instruktioner

- Dela in er i grupper om 5–6 personer.
- Med fokus på vad som driver det önskvärda läget:

  a) Utgå från det som redan finns församlingens liv och reflektera utifrån frågeställningarna nedan. Under ordet Börja finns möjlighet att ge förslag på aktiviteter som inte redan finns i församlingen.

  b) Låt alla i gruppen få ge sina synpunkter. Försök sedan komma fram till förslag som är gemensamma för hela eller en större del av gruppen. Skriv era förslag till respektive tårtbit på post-it-lappar, ett förslag per post-it-lapp. Det går då det lättare att flytta dem till sista delen av övningen.
- Återsamlas och dela det ni fått syn på i grupperna. Grupperna berättar och klistrar in sina post-it-lappar under respektive tårtbit.
- Reflektera sedan i stor grupp över det som finns med i er gemensamma tårta.

Tips – tänk gärna in det ni kom fram till som hinder och resurser i era samtal.

- Vad ska vi fortsätta med?
- Vad ska vi göra mer av?
- Vad ska vi börja med?
- Vad ska vi sluta göra?
- Vad ska vi göra mindre av?

Val av aktiviteter som ska genomföras och när det ska ske

Nu är det dags att knyta ihop säcken genom att välja vilka aktiviteter som ska genomföras så att församlingen startar förflyttningen mot det beskrivna önskvärda läget. Det sker genom övningen Målvandringen.

Övning – Målvandring

Tid - Minst två timmar
Syftet med den här övningen är att samla ihop allt det som gjorts tidigare i processen och att omsätta det i en konkret plan gällande:

- Vad som ska göras
- När det ska göras
- Hur det ska göras
- Av vem det ska göras

Det blir på samma gång en slutpunkt för processen som skett under dessa tre träffar och en startpunkt för det viktiga som sker därefter.

Övningen kan göras i två varianter. Antingen vandrar man från nuläge till önskvärt läge eller så gör man tvärtom och börjar i önskvärt läge och vandrar till nuläget.

Variant 1 – från nuläge till önskvärt läge

Ta fram blädderblocksbladen med ert:

- Nuläge
- Önskvärda läge
- Drömförsamlingen
- Hinder
- Resurser
- Tvärtomövningen
- Den viktigaste frågan
- Tårtan

Placera dem på olika väggar i rummet. Använd rummet! (Se Illustration). Detta kan med fördel processledaren ha gjort i förväg under en paus.

Nu är frågan hur ni ska ta er från nuläget (på ena sidan av rummet) till det önskvärda läget (på andra sidan av rummet). Markera gärna med en synlig linje på golvet med garn, tejp eller något annat. Det blir er tidslinje.

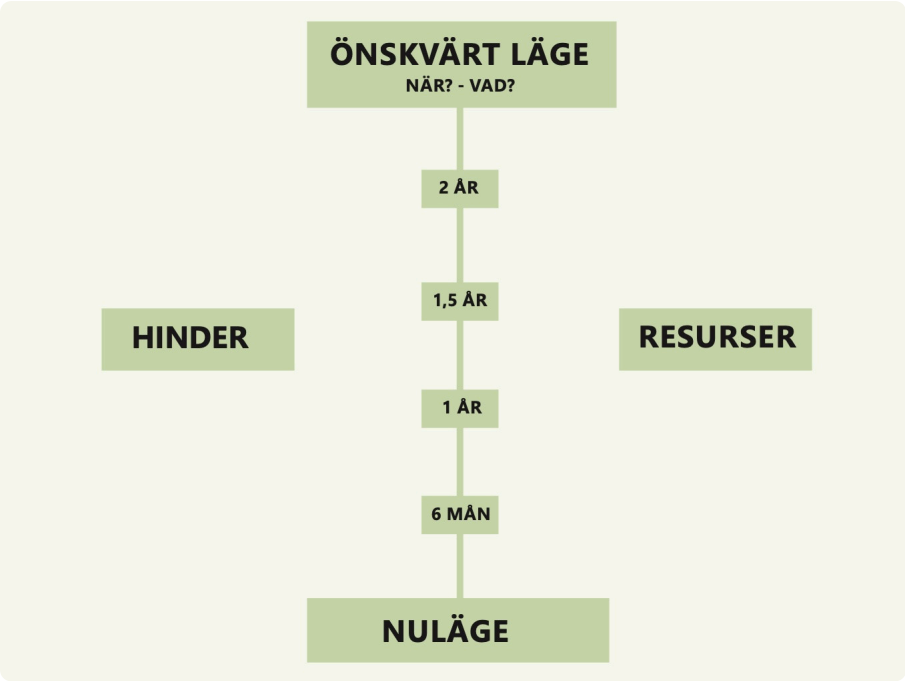

Så här gör ni

1. Sätt en tidsplan på vad som skall hända och när.

- Vad gör ni imorgon?
- Nästa månad? Den här terminen? Om 6 månader?
- Om 1 år? Om 1,5 år? Om 2 år?
- Lägg ut tidsmarkeringarna vid linjen på golvet. Tidsangivelserna kan vid behov ändras under övningens gång.

2. Sätt er i grupper om 3–5 personer.

- Vilka steg tycker ni behöver tas? Vad behöver göras för att nå önskvärt läge? Vilka av alla förslag på aktiviteter ska församlingen välja att gå vidare med? Varför just dessa?
- Använd listorna på aktiviteter som tagits fram under de föregående övningarna. Tänk även in hinder och resurser. Utifrån övningen Tårtan kan det också finnas förslag på vad som behöver göras mindre av eller slutas med. Ta med även dessa in i processen.
- Kommer det nya idéer utöver det som står där är det bara att använda dem. Ha gärna en idé om när det ska ske. Skriv en sak per A4 papper eller en större post-it-lapp. Skriv stort så många kan se.
- Ge gott om tid för denna del av övningen.

3. Samla er i helgrupp.

- I den här delen av övningen kan ni med fördel förflytta er tillsammans genom rummet till de olika hållplatserna. Om ni är väldigt många kan en eller några personer vara ”spelpjäser” och förflytta sig längs tidslinjen.

- Första steget kan vara vad vi gör imorgon. Sedan fortsätter ni fram längs tidslinjen vid era utlagda hållplatser. Låt grupperna säga till när de har en aktivitet som ska läggas ut på den hållplatsen.
- Gruppen som lägger ut beskriver vad de har tänkt, tar emot kommentarer och lägger ut lappen vid den hållplatsen. Flera aktiviteter kan ligga vid samma hållplats. Om några aktiviteter krockar, diskutera kort och ta beslut om hur ni gör.
- Processledaren och/eller den som ansvarar för dokumentationen antecknar och tar foton på det som sägs och läggs ut.

4. Reflektion

När alla aktiviteter är utlagda reflekterar ni en stund tillsammans över helheten. Hur känns det? Är det möjligt att åstadkomma? Saknas det något?

5. Därefter låter ni alla skriva sitt namn på lappar och placera dem vid de aktiviteter de vill bidra i.

Att fundera på tillsammans
När nu alla aktiviteter ligger utlagda längs tidslinjen och alla fått sätta sitt namn på de delar de vill bidra i kan ni reflektera över följande frågor.

- Finns det aktiviteter som ingen vill göra? Vad ska hända med dem?
- Finns det aktiviteter som har ”för många” som vill bidra?
- Vilka ideella eller andra medarbetare behöver få en fråga om att vara med och bidra? Skriv dit deras namn eller önskan om att hitta nya.
- Finns det något steg som behöver extra stöd? Var hämtar ni det? Finns det nämnt i resurserna?

Sätt er i mindre grupper och reflektera kring de 3 till 5 närmaste aktiviteterna. Är det ett litet arbetslag är det kanske bättre att ta en aktivitet i taget.

Frågor att samtala om:

- Hur ska ni genomföra det som aktiviteten beskriver? Skriv några korta punkter, det hjälper er att komma igång.
- Behöver någon aktivitet ha en arbetsgrupp eller finns det något som behöver komma in i församlingens ordinarie verksamhet, till exempel revidering av FIN, handlingsplaner eller budgetering? Vem har ansvar för det?

Variant 2 av målvandringen – Från önskvärt läge till nuläge
I den här versionen börjar ni med att förflytta er i rummet till det önskvärda läget. När ni står där samtalar ni kring följande frågor.

- Vad var det sista vi behövde göra för att komma hit?
- Hur åstadkom vi det? När skedde det?

När ni kommit fram till ert svar ställer ni er vid den punkten på linjen, skriver ner vad ni kommit fram till och upprepar sedan samma frågor utifrån den punkt ni nu står vid på tidslinjen. Sedan fortsätter ni på samma sätt ända tills ni kommer tillbaka till nuläget. Förutom att ni vandrar åt andra hållet gör ni samma saker som beskrivits i variant 1.

Avslutning av övningen
När detta är klart, oavsett vilken variant ni använt, bestämmer ni hur det som finns med på tidslinjen ska förmedlas till hela församlingen samt vem som har ansvar att göra det.

Sen är det bara att sätta igång. Lycka till!

Tips från coachen.
Om förslagsvis 1 år kan övningen göras på nytt. Det som idag ses som ett år framåt har då blivit ett nytt nuläge, en ny utsiktspunkt. Titta på allt igen och skriv nytt eller aktualisera. Boka redan nu in det datum ni vill göra övningen igen.

Avslutning av dagen

Vad händer nu?

Förbered i förväg med kyrkoherden vad som ska sägas under denna punkt. Vad som händer nu är en viktig fråga som behöver besvaras under denna punkt. Hur går ni vidare med det som kommit fram som aktiviteter under målvandringen? Vem eller vilka ansvarar för det? Med mera …

Utcheckning

- Samtala två och två om vilken känsla jag tar med mig från dagen – ett ord.
- Dela i stor grupp.

Eftersnack

- Stäm av med kyrkoherden och eventuellt några flera från församlingen hur de upplever att dagen varit. En kort utvärdering.
- Samtala om hur ni vill utvärdera de träffar ni haft. Ett möte senare? Ska de skriva ner vad de upplever varit bra och sådant de anser kan göras annorlunda och eller bättre?
- Samtala om eventuellt behov av ytterligare stöd i deras kommande arbete. Från stiftet, Sensus, Ideellt forum?

Länkar i träff 3

1. **Luk 15:11-32**
   bibeln.se/bibel/B2000/LUK.15
2. **Sång - Delta med våra gåvor**
   ideellt forum.se
3. **Artos Norma Bokförlag**
   adlibris.com/se/sok?filter=publisher:Artos%2520Norma%2520Bokf%25C3%25B6rlag
4. **sensus.se/ledare/metodbanken/fiskskal**
5. **sensus.se/ledare/metodbanken/tvartomovning**

ideellt forum
i Svenska kyrkan

Spår av idealitet · Hemmakänsla

Arbetsmaterialet, filmerna och poddarna finns även på webben:

ideellforum.se/spar-av-idealitet/hemmakansla